

Lidové tradice - Advent – historie a tajemné postavy adventu

Doba přípravy na Vánoce se nazývá "ADVENT". Toto označení pochází z latinského slova "adventus", což znamená příchod. Myslí se zde na příchod Ježíše Krista.

Advent provází tajemné postavy " Barborek, Mikuláše, Ambrožů, Lucek, Štědrých (Klovcových) bab, Peruchy atd. Doba adventu s sebou nepřinášela pouze chvíle rozjímání, ale v lidovém prostředí i řadu obchůzek zvláštních a tajemných bytostí, spojených s nadílkou těm nejmenším či naopak s jejich potrestáním.

4 . prosince - Barborka čeká na ženicha

Lidovými tradicemi opředený byl den **4. prosinec - svátek svaté Barbory**.

V předvečer tohoto svátku obcházel jednotlivá stavení Barbory - někde dívky, jinde vdané ženy oblečené v bílých šatech, se zastřeným obličejem, s metlami a košíčky v rukou, někde se zvonečkem. Pro poslušné děti měly v košíčku malý dárek (jablíčko, oříšky), pro neposlušné byla po ruce metlička. Počet Barbor závisel na regionálních zvyklostech. Většinou byly dvě nebo tři, jinde se jich ve stavení sešlo i šest. Tento zvyk se udržel poměrně dlouho, ojediněle setrvává dodnes jako např. u nás v Klučově.

Na sv.Barboru dávají do vázy vdavek chtivé dívky napučenou třešňovou větvíčku a čekají, že když do vánoc rozkvetne, mohly by se do roka vdát. Ale pozor! Větvíčka se musí trhat až po setmění, musí se dát na teplé místo a každý den zalévat mírným prsknutím. Na kterou stranu se větvíčka otočí, z té strany přijde ženich. Nevěříte? Tak to zkuste!

5. prosince - Mikuláš

Nejnámější a dodnes hojně udržovaný je **svátek svatého Mikuláše - 6. prosince**.

Tento zvyk mající svůj původ v žakovském obyčeji z 15. století - v tzv. chození s biskupem, slavném a honosném průvodu - se časem změnil v lidovém prostředí v obchůzku Mikuláše doprovázeného dalšími postavami, z nichž mnohé byly totožné s masopustními (klisna, kozlík, husar). Ani tato forma nebyla konečná, a tak v podvědomí lidí je spojen předvečer tohoto svátku s obchůzkou Mikuláše v doprovodu anděla a čerta, kteří hodným dětem nadělují ovoce či drobnou hračku, zatímco děti neposlušné mohou očekávat vyšlehání metlou od čerta, či nadílku v podobě brambor, polínek a uhlí.

Mikulášské obchůzky byly již od 17. století zdrojem rozporupných názorů. Zatímco na jedné straně byl chválen zvyk obdarovat poslušné děti, na straně druhé bylo razantně odsuzováno přílišné strašení čertem a smrtí.

Tradice mikulášské nadílky získala velmi brzy celonárodní charakter, který setřel regionální odlišnosti. Mikulášská tradice je věčně živá, a to ve městě i na vesnicích, kde chodí masky čerta, anděla a Mikuláše a rozdávají dětem dárky - většinou pamlsky.

7. prosince - Ambrož

Velmi starým zvykem, vymizelým počátkem našeho století, bylo honění dětí Ambrožem kolem kostela 7. prosince. Ambrož oblečený v košili, na hlavě černou čepici s tylem kryjícím obličej, držel v ruce koště polepené bílým papírem a uzlíček s cukrovím. Za soumraku se objevil u kostela a z uzlíčku občas upustil nějaké cukroví. Tím přilákal děti, které pak honil koštětem kolem kostela.

13. prosince - Lucie

Tento svátek je ve větších městech téměř zapomenutý. Ašak Valašskem i některými dalšími kraji dodnes obchází tajemné bílé postavy, kterým se říká Lucky. Patrně si ani neuvědomují, že jdou poněkud nevhod. Před změnou juliánského kalendáře na gregoriánský totiž chodily až 23. prosince, kdy už mohly jednak trochu upít noci, jednak plnit své poslání, totiž trestat nepořádek v domácnosti. V den svatě Lucie musely být domy jako ze škatulky, jinak se prý dotyčná neznala. Dnes chodí Lucky trochu brzo v předvečer svatě Lucie má většina domácností předvánoční úklid teprve před sebou. Chození mělo různé formy, čemuž odpovídalo i různé oblečení. Starší velmi rozšířenou formou byla obchůzka jedné nebo dvou postav zahalených v bílé plachtě, někdy s dlouhým "čapím nosem", které chodily po staveních a kontrolovaly přadlenám přízi. V Cítově, se ještě počátkem našeho století udržela zcela odlišná forma této obchůzky. V předvečer svatě Lucie obcházel jednotlivá stavení ve vsi šest děvčat provádějících zvláštní němohru. Pět děvčat bylo oblečeno do bílých šatů s

bílým šátkem na hlavě, šesté představovalo kněze. První děvče chovající v náruči zabalené dítě usedlo na stoličku a hýčkalo jej, druhé s hadrem a rýžovým kartáčkem zakleklo a metlou v ruce vyhledávalo děti a nutilo je k modlení, čtvrté s košíčkem v ruce rozdávalo modlícím se dětem ovoce. Páté děvče se štětkou v ruce napodobovalo bílení stěn. Děvče přestrojené za kněze stálo uprostřed světnice a nesrozumitelně se modlilo z knihy, kterou drželo v ruce. Poté se děvčata odebrala do sousedního stavení.

24. prosince

Vlastní vánoce začínají Štědrým večerem. 24. prosinec patřil k nejvýznamnějším dnům v roce. Byl chápán jako den zcela výjimečný, a proto mu byla připisována zvláštní moc. V tento den se udržovala řada zvyků. Štědrý večer, podle lidové víry, byl nejvhodnějším dnem v roce k předpovídání budoucnosti. Ráno se lidé chodili umýt ke studni či potoku, aby byli celý rok zdraví. Po večeri rozkrajovali jablka a podle tvaru jaderníku odhadovali osud. Do vody se lilo ze lžice rozžhavené olovo. Jeho ztuhlý tvar napověděl, co se stane. Hlavně děvčata praktikovala spoustu pověr, aby tak poznala svého budoucího milého. Pouštěla po vodě ořechové skořápky se svíčkami, jedna patřila děvčeti, druhá chlapci. Pokud se přibližovali, bylo to dobré znamení. Přes rameno házeli ke dveřím střevíc a pokud dopadl špičkou ke dveřím, do roka měla být svatba. Štědrý den byl dnem postním. To se pojilo s řadou zvyků, z nichž jedním

z nejstarších byla **obchůzka perucht**.

"Až podnes chodí na Podřipsku peruchty na Štědrý den z večera, k osmé hodině, po staveních strašit děti. Kdo se postí, uvidí zlaté prasátko. Kdo se nepostí, hrozí mu: "Počkej, jen se hodně najež, přijde peruchta a vypáře tě." Zašlehají metlou na dveře, vstupují dvě, někdy též jedna peruchta, na prahu ku zděšení malých. Žvatlajíc hlasem ztlumeným, nesrozumitelným, přistoupí jedna s dřevěným nožem k čeledínovi neb mladšince a naznačuje rozpárání břicha, druhá jakoby peroutkou (křídlem, kosinkou), kterou drží v ruce vymetá dutinu břišní ...".

Štědré báby (Klovcové báby, Štuchavé báby, Vrtibáby atd.)

Postava Štědré báby byla zahalená do bílého prostěradla a na obličeji měla škrabošku s dlouhým čapím nosem. Štědrá bába obcházela stavení o Štědrém a o silvestrovském večeru a také v podvečer Tří králů. Tajně pokládala dárky za dveře. Jinde zase škádlila, napomínala a trestala metlou děti a přijímala dary.

Konec adventu představuje západ slunce o Štědrém večeru, potom začínají vlastní vánoce.

K adventu patří adventní věnec a trochu historie o tomto věnci najdete v prezentaci níže.

zdroj: internet a pro čtenáře magazínu Nejsme včerejší připravila Janina Svobodová